

סדר גזיקין | מסכת בבא בתרא ק"י"קט"ז | שבת סכות | י"א"י"ז תשרי תשפ"ה (19-13) אוקטובר 2024
Seder Nezikin | Masechet Bava Batra 110-116 | Shabbat Sukkot | 11-17 Tishrei (October 13-19)

You shall live in booths seven days; all citizens in Israel shall live in booths. (Vayikra 23:42)

בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאִזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת.
(ויקרא כג:מב)

Daf 110: SIBLINGS WHO DO NOT INHERIT FROM ONE ANOTHER

דף ק"י: לא נוחלים ומנחילים

Third category: Relatives with the status of "shelo nochlim u'manchilim," those who do not inherit, but do bequeath, for example, a mother and her son. The mother does not inherit from the son, but she does bequeath her estate to him (when she has no husband). Another example: A woman and her husband, as a woman bequeaths to her husband, but does not inherit from him. We should note that, in essence, the third category, "shelo nochlim u'manchilim" deals with the same relatives mentioned in the "nochlim v'lo manchilim" grouping, simply in reverse—a mother and son, in contrast to a son and mother; a woman and husband, as opposed to a husband and wife.

Fourth category: Relatives with the status of "shelo nochlim v'lo manchilim," they do not inherit from one another. For example, brothers who share a common mother, but who each have a different father, and do not inherit from each other.

קרובי משפחה ש"לא נוחלים ומנחילים" - לא יורשים אָבֵל מוֹרִישִׁים, לְמִשְׁל אִמָּא וּבְנָה, הָאִמָּא אֵינָה יוֹרֶשֶׁת אֶת הַבֵּן, אָבֵל מוֹרִישָׁה לְבֵן (כְּשֵׁאִין לָהּ בְּעַל). דוֹגְמָה נוסֶפֶת: אִישָׁה וּבְעַל, הָאִשָּׁה מוֹרִישָׁה לְבְעָלָהּ אָבֵל אֵינָה יוֹרֶשֶׁת אֶת בְּעָלָהּ. אִם נָשִׁים לֵב, בְּעֵצֶם הַסּוּג הַשְּׁלִישִׁי "לא נוחלים ומנחילים" עוֹסֵק בְּאוֹתָם קְרוּבֵי מִשְׁפָּחָה שֶׁהִזְכַּרְנוּ ב"נוחלים ולא מנחילים", רק באופן הפוך - אִמָּא וּבֵן לְעוֹמֵת בֵּן וְאִמָּא. אִישָׁה וּבְעַל לְעוֹמֵת בְּעַל וְאִישָׁה.

קרובי משפחה ש"לא נוחלים ולא מנחילים" - הם אינם יורשים זה את זה, כגון אחים מן האם, שיש להם אִמָּא מְשׁוּתַפֶּת אָבֵל לְכָל אֶחָ יֵשׁ אָבָא אַחֵר, אִינָם יוֹרְשִׁים זֶה אֶת זֶה.

Daf 111: KAL VA'CHOMER

דף קי"א: קל וחומר

There are *halakhot* that are not explicitly written in the Torah, rather, they are derived through exegetical interpretation of the text. There are varying types of *derashot*, derived by way of hermeneutical principles known as "*middot she'haTorah nidreshet bahen*." On this daf of Talmud, a *halakhah* pertaining to *yerushah* (inheritance) is elucidated using the principle of "*kal va'chomer*." (a fortiori; literally - light and heavy; meaning, what applies in a less important case will certainly apply in a more important one).

There is no Torah source calling for a son to inherit from his mother. We only learn from a Torah verse that a daughter inherits from her mother. Now, we must check whether the Torah's inheritance laws give preferential treatment to a son or a daughter. The Talmud examines this question and found that the Torah does give preference to the son, in that, if the father dies, the inheritance passes to the sons alone, and only if there are no sons does the daughter inherit, as it says in the Torah (*Bamidbar 27:8*), "If a man dies and has no son, you shall transfer his inheritance to his daughter." From this verse, the Talmud employs a "*kal va'chomer*": If a daughter inherits from the mother, then *kal va'chomer*; that the son, whom the Torah affords preference with regard to inheritance, would inherit from his mother.

יש הלכות שאינן כתובות במפורש בתורה, אלא לומדים אותן מדרשה. יש סוגים שונים של דרשות, אשר לפעמים הן מכונות "מידות שהתורה נדרשת בהן". בדף זה התלמוד דורש הלכה הנוגעת לדיני ירושה באמצעות מידת "קל וחומר".

בתורה לא נמצא כתוב שבן יורש את אמו. כל שאנו לומדים מתורה הפסוקים הוא שבת ירושת את אמה. עתה, כל מה שעלינו לבדוק הוא אם בדיני ירושה התורה מעדיפה בן או בת. התלמוד בדק ומצא שאכן התורה מעדיפה בן, שכן, כשמת האב הירושה עוברת לבנים בלבד, ורק אם אין בנים הבת יורשת, כנאמר בתורה (במדבר)

"איש כי ימות וכן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו" מעתה דורש התלמוד קל וחומר: אם בת יורשת את אמה, אזי קל וחומר שהבן, שבדרך כלל התורה מעדיפה אותו בדיני ירושה, יורש את אמו.

Daf 112: TIME-LIMITED INHERITANCE

Is it possible for a person to inherit an asset for a specified, limited period of time? For example, this might mean an asset would belong to the designated heir for 25 years but, after that, possession and ownership would be transferred to another person?

The answer is that **when the Yovel* (Jubilee) is in effect**, (the Yovel is applicable only when the majority of the world's Jews live in *Eretz Yisrael*), **ancestral fields return to their original owners**. Therefore, if a person acquires a field, dies, and bequeaths that field to his heir, and 25 years later the Yovel takes place, the field would revert to the possession of the original owner.

* According to Sefer Vayikra, during Yovel, which is declared every 50th year, in addition to the return of property to its original owners, no agricultural work was done and slaves were freed.

דף קי"ב: ירושה מוגבלת בזמן

האם יתכן שאדם יירש נכס לזמן מסוים בלבד? למשל, הנכס יהיה שייך ליורש לעשרים וחמש שנים ואחר כך הוא יצא מרשותו ויעבור לבעלות אחרת?

התשובה היא שבזמן שהיובל נהג (היובל אינו נהג אלא בעת שרוב עם ישראל על אדמתו) שדות שנמכרו שבים לבעליהם הראשון. ולכן אם אדם קנה קרקע ומת והוריש אותה לבנו, ולאחר עשרים וחמש שנים חל היובל, השדה יוצא מן היורש וישב לבעלים הראשון.

Daf 113: THE DAUGHTERS OF TZELOPH'CHAD

Tzeloph'chad died in the desert. His daughters brought a grievance to Moshe Rabbeinu. They wanted the parcel of land in *Eretz Yisrael* due to be granted to their father to be passed down to them, his daughters. **Moshe Rabbeinu asked God, and was told that the daughters of Tzeloph'chad were indeed correct, and that they were entitled to receive their father's portion in *Eretz Yisrael*.**

Members of the *shevet* (tribe) of Yosef, the *shevet* of which Tzeloph'chad was a member, noted that giving the daughters their father's land could cause the property to be transferred to another *shevet*, if any of the daughters were to marry outside of their clan.

Why is it the case that if the daughters were to marry someone from another *shevet*, the inheritance would go to that other *shevet*? **According to the Talmud, there are two possible scenarios in which the inherited land would be transferred: a) if the woman dies first, her husband inherits her estate; b) even if her husband dies first, it would be her sons (who belong to the same shevet as their father), and not the people of the shevet into which she was born, who inherit from her.**

דף קי"ג: בנות צלפחד

צלפחד מת במדבר ובנותיו באו בטענה למשה רבנו שיצוה שאת הנחלה שאביהן היה אמור לקבל בארץ ישראל - תירשנה הן, הבנות. משה רבנו שאל את הקב"ה והוא אמר שאכן בנות צלפחד צודקות והן תקבלנה את חלקן בארץ. או-אז טענו בני שבט יוסף, השבט של צלפחד, שהדבר עלול לגרום שנחלה של שבט יוסף תעבור לשבט אחר, אם הן תנשאנה לבני שבטים אחרים.

אכן התורה ציותה ציווי מיוחד לבאי הארץ שכל בת שירשה נחלה מאביה אינה רשאית להתחתן עם איש משבט אחר, כדי שלא תעבור נחלת השבט לשבט אחר. מדוע באמת אם הן מתחתנות עם בן שבט אחר, הנחלה עוברת לשבט אחר? על פי התלמוד ישנן שתי אפשרויות שכן יקרה: א. אם האישה תמות, בעלה יירש אותה. ב. גם אם בעלה ימות לפניו, הבנים שלה הרי שיכים לשבט של בעלה והם יירשו את נכסיו ולא אנשי השבט שלה.

Daf 114: "A WITNESS MAY NOT BE MADE A JUDGE"

דף קי"ד: "אין עד נעשה דין"

Eliyahu and Yoav work in the *Beit Din* in different capacities. Once, following the conclusion of a certain proceeding in the *Beit Din*, Yoav asked Eliyahu to lend him \$500. Eliyahu immediately lent Yoav the money with pleasure. After a few weeks, when Eliyahu asked Yoav to repay the debt, Yoav replied: "I'm sorry. I simply don't remember that you lent me money." Eliyahu said to Yoav: "Well, we are in a *Beit Din*, let's approach the *dayanim* (judges) to determine what we need to do."

The *dayanim* heard the claims of the two sides and asked Eliyahu: "Do you have evidence that you lent Yoav money?" Eliyahu replied with a smile: "For what reason would I need evidence? I lent the money to him here in the *Beit Din* and you, the *dayanim* saw the loan being given. You will be my *eidim* (witnesses)." The *dayanim* responded to Eliyahu: "We cannot be your *eidim*, since there is a *halakhah* in *Masechet Bava Batra*, *daf* 114 that says: 'An *eid* (witness) may not be made a *dayan*.'" A person may not function as both an *eid* and a *dayan* in the same matter.

פעם אחת, כְּשֶׁהִסְתִּים דִּין מִסוּיִם בְּבֵית הַדִּין, בִּיקַשׁ יוֹאָב מֵאֵלִיָּהוּ שְׁלֹחַ לוֹ 500 שָׁה, וְאֵלִיָּהוּ מֵיַד הַלֹּחַ לוֹ בְּשִׂמְחָה. לְאַחַר שְׁבועות אַחֲדִים, כְּשֶׁבִיקַשׁ אֵלִיָּהוּ מִיּוֹאָב שֶׁיִּחְזֵר לוֹ אֶת הַחֹב, הִשִּׁיב יוֹאָב: מִצְטָעֵר, אֲנִי פְּשׁוּט לֹא זֹכֵר שֶׁהֲלוֹיֵת לִי כֶּסֶף. אָמַר אֵלִיָּהוּ לְיוֹאָב: הֲרִי אֲנַחְנוּ בְּבֵית הַדִּין, הֲבֵה נִיגַשׁ לַדַּיָּנִים שֶׁיִּכְרְעוּ מֵה לַעֲשׂוֹת.

הַדַּיָּנִים שָׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי שְׁנֵי הַצָּדִדִים וְשָׁאֲלוּ אֶת אֵלִיָּהוּ: יֵשׁ לָךְ רְאִיָּה שֶׁהֲלוֹיֵת לוֹ כֶּסֶף? הִשִּׁיב אֵלִיָּהוּ בְּחִיָּה: לִשְׁמֵ מֵה אֲנִי צָרִיךְ רְאִיָּוֹת? אֲנִי הֲלוֹיֵתִי לוֹ כֵּן בְּבֵית הַדִּין וְאַתֶּם, הַדַּיָּנִים, רְאִיתֶם בְּעֵצְמְכֶם אֶת הַהֲלוּאָה, אַתֶּם תִּהְיוּ הַעֲדִים שְׁלִי עִנּוּ לוֹ הַדַּיָּנִים: אֲנַחְנוּ לֹא יְכוּלִים לִהְיוֹת עֲדִים, מִכֵּיּוֹן שֶׁיִּשְׁנֶה הַלְכָה בְּמִסְכַּת בָּבָא בְּתָרָא, דָּף קי"ד הַאוֹמְרֵת: "אִין עַד נַעֲשֶׂה דִין" - אָדָם אִינוּ יְכוּל לִהְיוֹת גַּם עַד וְגַם דִּין בְּאוֹתוֹ עִבּוּ.

Daf 115: THE MISTAKE OF THE "SADDUCEE" SECT

דף קט"ו: טעותה של כת ה"צדוקים"

During the period of the second *Beit HaMikdash* there was a sect within the Jewish people called "*Tzedokim*" (**Sadducees**). The **Sadducees did not believe in the Torah interpretations** handed down by *Chazal* (our Sages) generation after generation, directly from Moshe Rabbeinu, who heard them at Mount Sinai. At times, they garbled the meaning of the *psukim* and distorted the *halakhah*. On this *daf*, it is told that the Sadducees claimed that there were cases in which the daughters of a man who dies receive a portion of the inheritance, even if the deceased has sons. **Rabbi Yochanan Ben Zakkai** proved that all their arguments were mistaken on the 24th day of the month of Shevat, which was then established as a minor holiday to celebrate the victory against heretics. (The holiday is no longer observed.)

בְּתַקוּפַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי הִיְתָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל כֵּת שְׁנֹקְרָאָה "צְדוּקִים". הַצְדוּקִים לֹא הֶאֱמִינוּ בְּפִירוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְסְרוּ בְּיַד חַז"ל דוֹר אַחַר דוֹר מִפִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁשָּׁמְעָם בְּהַר סִינַי, וְלִפְעָמִים הֵם שִׁיבְשׁוּ אֶת מִשְׁמַעוֹת הַפְּסוּקִים וְעִוְוּוּ אֶת הַהֲלָכָה. בְּדָף זֶה מְסוּפָר שֶׁהַצְדוּקִים טָעְנוּ שֶׁיֵּשׁ מִקְרָים שֶׁבָּהֶם בְּנוֹת הַנֶּפֶטֶר נוֹטְלוֹת חֵלֶק בִּירוֹשָׁה אֲפִילוֹ שֶׁלְנֶפֶטֶר הָיוּ בָּנִים, עַד שֶׁרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הִתְנַכַּח עִמָּם וְהוֹכִיחַ לָעֵין כֹּל שֶׁטָעְנוּתֵיהֶם הֵן טְעוּת. אוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה כ"ד בְּטַבַּת וּבְעֶבֶר קִבְעוּהוּ כִּיּוֹם טוֹב.

Memorial Stone of the holy Tanna Rabban Yochanan Ben Zakkai in Tiberias, Israel

Daf 116: LAWS OF INHERITANCE

דף קט"ז: דיני ירושה

In the laws of inheritance (*Dinei Yerusha*), we learned that after the father of the deceased, the next in line to inherit are the sons of the father (brothers of the deceased). If the father did not leave behind sons, then the sisters of the deceased inherit. If he left behind no other offspring, then the father's father (i.e., the grandfather of the deceased) inherits, and the heirs next in line are the sons of the grandfather (i.e., the uncles of the deceased). If the grandfather also did not leave behind offspring, the next in line to inherit are the great-grandfather and his offspring. **We continue the search for heirs who will inherit, each time looking backward one generation at a time, all the way back, if necessary, until one of the sons of Yaakov Avinu; the *yerusha* is given to his offspring.**

The *Talmud* emphasizes that there is no possible need to seek relatives all the way back to Yaakov Avinu himself to find heirs to inherit. Such a possibility would imply that all of the children of one of Yaakov's sons had died. That could never happen because we have **a tradition handed down and received by Chazal stating that an entire shevet (tribe) never will be eliminated completely from Israel.**

בְּדֵינֵי יְרוּשָׁה לְמִדְּנוּ שְׂאֵחֵרֵי הָאָב - הַיּוֹרְשִׁים הַבָּאִים הֵם בְּנֵי הָאָב, כְּלוּמַר אַחֵי הַמֵּת. אִם הוּא לֹא הוֹתִיר בְּנִים - יוֹרְשׁוֹת אַחֵיוֹת הַמֵּת, וְאִם הוּא לֹא הוֹתִיר צָאֲצָאִים כְּלָל, אָבִיו - הֶסֶב - הוּא הַיּוֹרֵשׁ, וְאַחֲרָיו הַבְּנִים שֶׁל הֶסֶב - דּוּדֵי הַמֵּת. אִם גַּם הוּא לֹא הוֹתִיר צָאֲצָאִים - הַבָּאִים בְּתוֹר לְיְרוּשָׁה הֵם אָבִי הֶסֶב וְצָאֲצָאָיו, כִּךָּ עוֹלָיִם דּוֹר אַחֵר דּוֹר עַד אֶחָד מִבְּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ וְנוֹתְנִים אֶת הַיְרוּשָׁה לְצָאֲצָאָיו.

הַתְּלַמוּד מְדַגֵּישׁ כִּי לֹא קִיַּמְתָּ אֶפְשָׁרוֹת שְׂיִצְטָרְכוּ לַעֲלוֹת בְּחִיפּוֹשׁ אַחֵר קְרוֹבֵי הַיְרוּשָׁה עַד יַעֲקֹב אָבִינוּ עִצְמוֹ, כִּי אֶפְשָׁרוֹת זֹאת אוֹמְרֵת שֶׁכָּל בְּנֵי רְאוּבֵן, אוֹ שְׂמֵעוֹן וְכוּ', מֵתָהּ, וְזֶה לֹא יִתְּנָן שֶׁכֵּן חֲז"ל קִיבְלוּ בְּמִסּוֹרֵת שְׁלֵעוּלָם לֹא יִכְלֶה שֶׁבֶט שְׁלָם מִיִּשְׂרָאֵל.

D'VAR TORAH: SUKKOT

דְּבַר תּוֹרָה: סֻכּוֹת

The Torah commands us to dwell in a *sukkah* as a reminder of the *sukkot* (booths) in which the Israelites lived when they left Egypt. There is a well-known debate regarding what these *sukkot* were—whether they were the Clouds of Glory that protected and saved Israel throughout their years of wandering in the desert, or if they were simply tents that the Israelites built as they traveled in the desert. If the *sukkot* were indeed the Clouds of Glory, which were undoubtedly a great and important miracle, then an annual holiday commemorating them is quite understandable. But why, according to those who say the *sukkot* are a reminder of the tents, should we celebrate a holiday in their memory? Here lies a significant insight. The Divine Presence (*Shechinah*) is not manifest only in miracles such as the Clouds of Glory. God's honor dwells in every tent and home of each one of us, when we build it in the way of the Torah. Therefore, even in the simple tents of the Israelites, there was holiness and the Divine Presence, and this too is something that should be celebrated.

הַתּוֹרָה מְצַוָּה עָלֵינוּ לְשִׁבֵּת בְּסֻכָּה כְּזֵכֶר לְסֻכּוֹת בְּהָן יִשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּיְצִיאַתְם מִמִּצְרַיִם. יְשִׁנָּה מַחֲלֶקֶת מְפָרֶסֶמֶת לְגַבִּי מֵהֵן אוֹתָן סֻכּוֹת - הָאֵם אֵלֵינוּ עֲנֵי הַכְּבוֹד שֶׁשָּׁמְרוּ וְהִצִּילוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנֹת הַהֲלִיכָה בַּמִּדְבָּר, אוֹ שֶׁמִּדְבָּר בְּאֵהָלִים שֶׁבְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָלְכוּ בַּמִּדְבָּר? עַל כֵּךָ יֵשׁ לְשֶׁאֵל וְלִהְבִּין - שֶׁכֵּן עֲנֵי הַכְּבוֹד הֵיוּ לֵאלֹא כֵל סֶפֶק גִּס גְּדוּל וְחִשּׁוֹב, אֶךְ לְשִׁיטַת הָאוֹמְרִים שֶׁהַסֻּכּוֹת הֵן זֵכֶר לְאֵהָלִים שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר - מִדּוּעַ יֵשׁ לְחַגֵּג חֵג לְזֵכְרָם? אוֹלָם כָּאֵן מְצִיָּה דְּוָקָא הַחֲדוּשׁ הַגְּדוּל שֶׁמִּלְמַדְנוּ כִּי הַשְּׂכִינָה הָאֱלוֹקִית לֹא נִשְׁאַרְתָּ רַק בְּנִסִּים וּבְעֲנֵי הַכְּבוֹד. כְּבוֹדוֹ שֶׁל ה' שׁוֹכֵן בְּכָל אֵהָל וּבֵית שֶׁל כָּל אֶחָד מֵאַתְנּוּ, כְּאִשְׁרֵי אָנוּ בּוֹנִים אוֹתוֹ בְּדַרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה. לִכֵּן גַּם בְּאֵהָלִים הַפְּשׁוּטִים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְשִׁנָּה קִדְשָׁה וְשְׂכִינָה, וְגַם עַל כֵּךָ יֵשׁ לְחַגֵּג וְלִשְׂמַח.